

ชื่อเรื่อง	: การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบทฤษฎีวิวิธีคิดของทางตะวันตก กับ รูปแบบวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ เพื่อการบริหาร
ผู้เขียน	: นายสุวิชา ธีรวิจารณ์ญาณกุล
ที่ปรึกษา	: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุ่ง เจริญจิต
ประเภทสารนิพนธ์	: การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร 2546

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อศึกษาหลักทฤษฎีวิวิธีคิดที่สำคัญๆ ของทางตะวันตกซึ่งได้แก่ วิธีคิดแบบมี
วิจารณ์ญาณ แบบสร้างสรรค์ แบบวิเคราะห์ และของทางตะวันออกโดยถือเอาแนววิธี
คิดของพุทธศาสนา ซึ่งได้แก่ หลักคิดแบบ โยนิโสมนสิการ 10 วิธี
2. เพื่อเปรียบเทียบหลักทฤษฎีวิวิธีคิดระหว่างวิธีคิดที่มีที่มาจากประเทศทางตะวันตก
กับแบบโยนิโสมนสิการ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ประเภทการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจาก ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้ง จากตำราของต่างประเทศ และ ของไทย

ผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบวิธีคิดที่ใช้ในด้านการบริหาร และการ
ดำเนินชีวิตของทางค่ายตะวันตกที่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายนั้น ประกอบไปด้วย วิธีคิด
แบบมีวิจารณ์ญาณ วิธีคิดแบบสร้างสรรค์ และวิธีคิดแบบวิเคราะห์ พบว่าทุกวิธีคิดมี
จุดมุ่งหมายที่ต้องการจะแก้ปัญหาหรือเพื่อตอบข้อสงสัยที่ต้องการจะทราบ จะแตกต่างกัน
ที่จุดเน้นในลักษณะการคิดเช่น วิธีคิดแบบสร้างสรรค์ก็จะเน้นที่การสร้างรูปแบบการ
แก้ปัญหาที่หลากหลายและไม่อยู่ในกรอบความคิดเดิมๆ ในขณะที่วิธีคิดแบบวิเคราะห์ก็
เน้นที่กระบวนการคิดแบบเป็นวิทยาศาสตร์ในแต่ละองค์ประกอบที่แยกย่อยออกมา วิธีคิด

แบบมีวิจารณ์ญาณเป็นการคิดที่ไม่คว่นสรุปเชื่อสิ่งใดโดยทันที แต่มีวิธีคิดที่จะตรวจสอบ วิพากษ์ให้รอบคอบ จากการศึกษาพบว่า กระบวนการคิดในการบริหารทั้งหลายนั้นมีการ ใช้วิธีคิดทั้ง สามวิธีนี้อยู่เป็นปกติในเวลาเดียวกันอยู่แล้ว เพียงแต่อาจไม่ได้มีการแยก วิเคราะห์ เพื่อการเข้าใจและการประยุกต์ใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมในทางปฏิบัติเท่านั้น

การคิดแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งมีอยู่ 10 วิธีนั้น เป็นการคิดเพื่อแก้ปัญหา ข้อสงสัย เช่นเดียวกันกับแบบของทางตะวันตก แต่มีข้อแตกต่างที่มีจุดมุ่งหมายสูงกว่าการแก้ปัญหา ทั่วไปในการบริหาร แต่มุ่งไปสู่การคิดให้ถูกวิธีอย่างมีสติ เพื่อขัดเกลากิเลสอันจะนำไปสู่ การหมดกิเลส (นิพพาน) ในที่สุด จึงทำให้ไม่เน้นการคิดในเรื่องของการสร้างสรรค์ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ แต่เน้นการคิดแบบเข้าใจในธรรมชาติของปัญหาและสิ่งรอบข้าง สามารถประยุกต์ใช้ได้กับการดำเนินชีวิตประจำวันและการบริหารงานได้เป็นอย่างดี

วิธีคิดทั้งหมดทั้งจากทางซ้ายของตะวันตกและตะวันออกที่ได้ทำการศึกษา นี้ มี ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหาร ทั้งนี้เพราะการบริหารที่ดี ผู้บริหารต้องมีทักษะในการ บริหารทั้งในเรื่องของงาน และคน ซึ่งนอกจากจะต้องมีความรู้ในงานที่ทำแล้ว ยังต้องมี ทักษะวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมในการประยุกต์ ความรู้ที่มีเข้ากับการทำงานและกับคน จึง จำเป็นต้องใช้วิธีการบริหารจัดการที่รอบคอบ เหมาะสม และต้องใช้วิธีคิดที่มีอยู่หลายวิธี แบบผสมผสานกันตามความเหมาะสมของปัญหาหรือเรื่องราวที่ต้องคิด การคิดจึงเป็น เสมือนต้นทางของการตัดสินใจ การปฏิบัติ และรวมถึงการประเมินผลงานก็ต้องใช้ระบบ วิธีคิดเข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ วิพากษ์ เช่นเดียวกัน งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบวิธีคิดนี้ จึง เป็นเหมือนการสรุปนำเสนอให้รู้และเข้าใจ ความคิด วิธีคิด และเมื่อคิดได้ก็ถูกต้องแล้ว ก็จะไปสู่การประยุกต์ใช้ที่ถูกต้อง ซึ่งจะสามารถแก้ปัญหาหรือตอบข้อสงสัยที่ต้องการ ได้ จึงอาจจะสรุปได้ว่า เป็นการศึกษาเพื่อให้เกิด แนวทางที่ว่า “คิดเป็น ทำเป็น” นั่นเอง